

Chris Houtman

Het geheim van de goudenregen

Karakter Uitgevers B.V.

New York, woensdag 6 april 1712, twee uur in de middag

Je kon jezelf amper verstaanbaar maken, zo druk en rumoerig was het op de Nassau Street in New York. Na het middagen was het leven weer op gang gekomen en dat was goed te horen ook. Marktlui schreeuwden de longen uit het lijf om hun koopwaren aan te prijzen. Ruiters reden af en aan, het hoefgetrappel van hun paarden weerkaatste tegen de huizen. Langskomende koetsen en handkarren ratelden met hun krakende en piepende houten wielen over de weg van grint en schelpen. Verder was er het geluid van timmerlieden, hun gehamer en gezaag, hun gevloek en getier. Er werd altijd gebouwd in New York. De stad die door de mensen die er al langer woonden nog steeds Nieuw-Amsterdam werd genoemd. Oude gewoontes sleten langzaam. Deze kolonie, die in 1624 door Nederlanders werd gesticht, was een smeltkroes van talen. De oude inwoners spraken Hollands, maar er waren ook mensen die Zweeds spraken, of Duits. Verder hoorde je af en toe een Afrikaanse taal uit de mond van een van de drieduizend slaven die hier woonden. Maar sinds deze kolonie in 1664 door de Britten werd veroverd was Engels het belangrijkste. Wat helemaal ontbrak, waren de oude Indiaanse talen die hier vroeger gesproken werden. Alleen uit de mond van pelshandelaren van de stam van de *Raritans* klonk heel soms nog hun moedertaal, als ze in kleine groepjes de

stad bezochten om hun beverhuiden en andere pelzen te verkopen.

Te midden van al dit stadsrumoer stonden twee Afrikaanse mannen in een steegje tussen een paar houten woningen stiekem met elkaar te smoezen. De oudste heette Solomon Peters. Hij sprak in het Akan, de taal van zijn geboortegrond in Ghana. In Amerika was het de slaven streng verboden hun eigen taal te gebruiken. Als ze het toch deden werden ze ruw gestraft, met zweepslagen of erger. Hun meesters wilden niet dat ze met elkaar konden praten zonder dat zij verstonden wat er werd gezegd. Maar de op straat langslappende blanken hadden niets in de gaten. Ze zagen twee slaven die met elkaar stonden te praten. Op zich geen raar beeld in een stad waar in die dagen één op de vijf mensen uit Afrika kwam. Al sinds 1624 was New York hét centrum van de slavenhandel in de Noord-Amerikaanse kolonies. De Hollanders waren destijds met deze trieste maar wel winstgevende business begonnen en ook in 1712, bijna een eeuw later, waren zij nog steeds de belangrijkste slavenhandelaren.

De oude Solomon Peters keek zo onopvallend mogelijk om zich heen. Het laatste wat er mocht gebeuren, was dat er toevallig iemand langs zou lopen die kon horen dat ze in hun eigen taal spraken.

‘Vanavond, direct na het passeren van de nachtwacht, slaan we toe,’ fluisterde hij in het oor van Manuel de Gerrit, een stamgenoot die tien jaar geleden gevangen was genomen door slavenjagers in Ghana. Beide mannen hadden hun Nederlands klinkende namen te danken aan hun Hollandse meesters.

‘Het teken voor de opstand wordt gegeven door Coffee, de slaaf van Peter van Tilburgh.’

Manuel de Gerrit gruwelde bij het horen van die laatste

naam. Van Tilburgh was niet alleen een rijke herenboer met een enorme plantage, maar ook de eigenaar van een grote bierbrouwerij. In beide bedrijven zwoegden tientallen slaven. De Hollander was berucht vanwege de manier waarop hij 'zijn' mensen behandelde. Aan zijn riem had hij een karwats die hij graag gebruikte. Slaven die het hoge tempo van werken in de brouwerij of op het land niet aankonden, werden door hem zo erg mishandeld dat ze zich letterlijk doodwerkten.

'Wat is het teken?' vroeg Manuel.

'Coffee steekt het buitenhuis van Van Tilburgh op Maiden Lane in de fik. Dat gaat een hoop heisa geven. Vanuit alle delen van de stad zullen mannen komen opdraven om de brand te blussen, voordat die overslaat op andere gebouwen.'

'Ja, en dan?'

'De brand is een hinderlaag. Wij staan klaar met donderbussen, kapmesses en hooivorken. Onze vrouwen en kinderen moeten proberen om van de verwarring gebruik te maken door op dat moment de wildernis in te vluchten. Niemand zal op ze letten.'

Manuel schudde traag zijn hoofd en weifelde. 'En als ze toevallig een stadswacht tegenkomen? Of de sheriff?'

'Ze moeten los van elkaar gaan, zodat het minder opvalt.'

De jonge slaaf zuchtte en probeerde de roestige slavenband om zijn nek iets te verschuiven zodat die minder knelde.

'Wat is er?' vroeg Solomon.

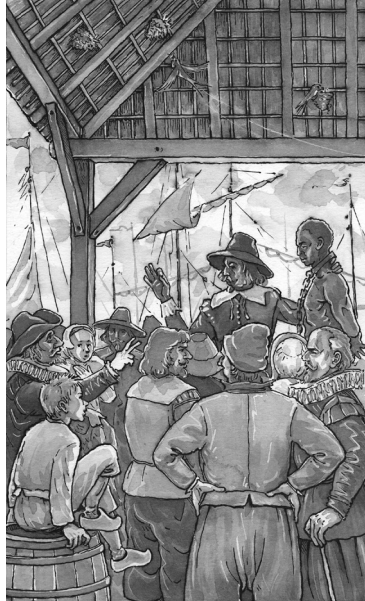
'Vrijheid klinkt mooi, maar terug naar Ghana kunnen we niet.'

Solomon sloeg zijn arm om Manuels schouder. 'Daarom doen we wat de blanken ook hebben gedaan: we zoeken een nieuw vaderland. We trekken de wildernis van Amerika in. Het zijn niet alleen de zwarte slaven die vannacht in actie gaan komen. Een van de opstandelingen is een krijger van de stam van de Raritan-Indianen. Hij heeft gezegd dat we welkom zijn

op hun grondgebied. Het wordt vanavond erop of eronder, Manuel, maar alles is beter dan voor de rest van ons leven slaaf te zijn.'

*

De slavernij in New York begon in 1626 toen de West-Indische Compagnie daar elf Afrikaanse slaven 'importeerde'. New York was in die tijd nog een Nederlandse kolonie die Nieuw-Amsterdam heette. In 1655 vond daar de eerste openbare slavenveiling plaats, aan het einde van wat later de beroemdste straat van New York werd, namelijk Wall Street. In 1712 was maar liefst één op de vijf inwoners een slaaf van Afrikaanse afkomst...

**Woodbridge, New Jersey, woensdag 6 april 1712,
vier uur in de middag**

‘Ja hoor, ik lust er nog wel een.’

Joe keek verlekkerd naar zijn tweeënnegentigjarige overgrootmoeder, die al meer dan anderhalf uur met haar wafelijzer in de weer was. Hij probeerde de boze blik van zijn oudere zus Prudence te ontwijken door een grote hap te nemen en vooral niet haar kant op te kijken. Maar zij wist nog wel een andere manier om zijn aandacht te krijgen en gaf hem een gemene schop onder tafel.

‘Au! Wat?’ fluisterde hij met volle mond, terwijl hij de esdoornstroop op zijn kin wegveegde met zijn mouw.

‘Je hebt er al acht op!’ siste ze.

‘Nou en?’

‘Je kunt Omama niet de hele dag wafels voor je laten bakken.’

‘Hoezo niet? Ze heeft het zelf toch niet in de gaten?’

‘Juist daarom!’

Joe haalde zijn schouders op. ‘Onzin. Omama lijdt aan aderverkalking, Pru. Dat heb ik papa en mama zelf horen zeggen. Nu heeft ze tenminste iets te doen. Anders zit ze de hele dag maar in haar schommelstoel voor zich uit te staren.’

Wafel nummer negen werd op tafel gezet. ‘Alsjeblieft, jongen.’ Omama, die soms ook wel oma Betsy werd genoemd, streek haar tienjarige achterkleinzoon liefdevol door zijn rood-

blonde haar. 'Je ziet eruit alsof je trek hebt, Francis. Zal ik er voor alle zekerheid nog eentje voor je maken?'

Het antwoord van haar achterkleinzoon niet eens afwach- tend toog ze weer naar haar op hout gestookte fornuis, waar haar wafelijzer klaarlag.

'Wie is Francis?' vroeg Joe, terwijl hij een grote lepel stroop op de wafel smeerde.

'Dat was haar broer,' fluisterde Prudence. 'Ze heeft me wel eens over hem verteld. Hij is jong gestorven in het land waar oma Betsy is geboren. Hij ligt begraven in een kerk die even groot is als de hemel. Kennelijk denkt ze dat jij op hem lijkt.'

'Ze haalt mensen steeds meer door elkaar,' verzuchtte Joe. 'En wat er een minuut geleden is gebeurd, dat weet ze nu al niet meer.'

Prudence gebaarde dat hij zachter moest praten. 'Vergeet- achtig ja, maar niet doof,' siste ze.

Drie stroopwafels later barstte Joe bijna uit elkaar, zoveel had hij er naar binnen gewerkt. Hij hees zichzelf overeind, maakte de bovenste knoop van zijn broek los en deed de gesp van zijn riem een gaatje lossen.

'We moeten op huis aan, Prudence, voordat het donker wordt.'
'Ja, je hebt gelijk.'

De twee jonge FitzRandolphjes pakten hun jassen; het be- zoek aan hun overgrootmoeder zat erop. Vanaf Omama's huis langs de Raritan River was het nog ruim een uur lopen over de River Road voordat ze thuis waren, in het township, vier mijl stroomopwaarts. Ondanks dat er al tientallen jaren vrede was met de stam van de Raritan-Indianen wilden de ouders van Joe en Prudence niet dat ze na zonsondergang nog op pad waren.

Haar jongere broer maakte zich klaar om te vertrekken,

maar Prudence treuzelde. Ze keek naar haar overgrootmoeder, die onrustiger leek dan normaal. Ze stond voor het raam en praatte weer hardop in het Hollands, een taal die ze de laatste tijd wel vaker gebruikte als ze diep in gedachten was. ‘Het komt doordat ze de eerste negen jaar van haar leven in Nederland heeft gewoond,’ hadden haar ouders uitgelegd aan Prudence. Oma Betsy leek in haar herinnering steeds meer terug te gaan naar haar kindertijd in dat verre land, aan de andere kant van de oceaan.

‘Kom je nog?’ vroeg Joe ongeduldig. Hij stond al in de deuropening en keek naar buiten. Vanuit de richting van New York kwam een inktzwarte lucht aanzetten, die niets te maken had met de duisternis die over twee uur zou invallen. Joe was blij dat hij een maand geleden een *waxcoat* cadeau had gekregen voor zijn verjaardag, een met bijenwas bewerkte koetsiersjas. Het loodzware kledingstuk bood niet alleen bescherming tegen de kou en de wind, maar vooral tegen de regen. De laatste week hadden ze in New Jersey kunnen genieten van een heerlijke lente, maar vandaag leek het meer op herfst.

Joe keek naar het donderglas, een glazen theepotje, dat oma Betsy naast de deur had hangen. Het water in de tuit stond laag, wat betekende dat er inderdaad storm op komst was. Ook de dieren op oma’s erf leken te voorvoelen dat het weer zou omslaan. Onder aanvoering van de haan zochten de kippen een veilig heenkomen in hun nachthok. Vanuit de grote schuur klonk het zenuwachtige gesnater van de kalkoenen. De twee melkkoeien zochten beschutting onder de eikenboom. Alleen de zeug en haar negen biggetjes knorden vrolijk. Zij keken omhoog naar de inktzwarte lucht en leken juist te verlangen naar een stevige regenbui, die hun opgedroogde stukje land straks zou omtoveren in een lekkere vette modderpoel.

Prudence stapte op oma Betsy af, die nog steeds op leek te gaan in haar eigen gedachtewereld. Ze zong een liedje dat haar achterkleindochter niet kon thuisbrengen, maar de tekst was weer in het Hollands. Ze sloeg haar arm om de oude vrouw heen en leidde haar naar de schommelstoel, die buiten op de veranda stond, aan de achterkant van het huis. Daar zat de hoogbejaarde Betsy FitzRandolph het liefst, uitkijkend over de Raritan River, tegenover Staten Island, waar geregeld een schip of een Indiaanse kano passeerde. Urenlang kon ze hier voor zich uit staren, met haar blik op oneindig. Waar ze precies aan dacht, wist je niet. Maar aan de uitdrukkingen op haar gerimpelde gezicht kon je zien dat er allerlei herinneringen naar boven kwamen. Soms lieflijk, soms vol afgrijzen.

‘Zal ik een deken pakken, Omama?’

‘Nee, lieverd, het is niet koud.’

‘Voor alle zekerheid? Er komt een donkere lucht aan. Straks gaat het regenen, dan koelt het af.’

‘Ik ben opgegroeid in Holland. Van een beetje regen smelt je niet.’

Prudence keek haar overgrootmoeder bezorgd aan. Was het inbeelding of leek ze vandaag kwetsbaarder dan normaal? ‘Zal ik vanavond gezellig bij u blijven?’ bood ze spontaan aan.

Joe tikte ongedurig tegen de deurpost. ‘Kom, Pru, ze wachten thuis, we moeten nu echt gaan.’ Hij wees op het donderglas.

‘Ik blijf vannacht hier, Joe.’

‘Wat? Waarom? We krijgen storm, gedonder in de glazen.’

Prudence liep op haar broertje af. ‘Ik vind dat ze er vandaag erg vermoeid uitziet,’ fluisterde ze. ‘Het voelt niet goed om haar alleen te laten. Ik slaap hier. Morgenochtend kom ik eerst langs huis om het aan pap en mam uit te leggen, voordat ik naar school ga.’